

Valtiovallan tervehdys VI valtakunnallisilla
tekniikan museopäivillä perjantaina 16.4.1982 klo 9.00

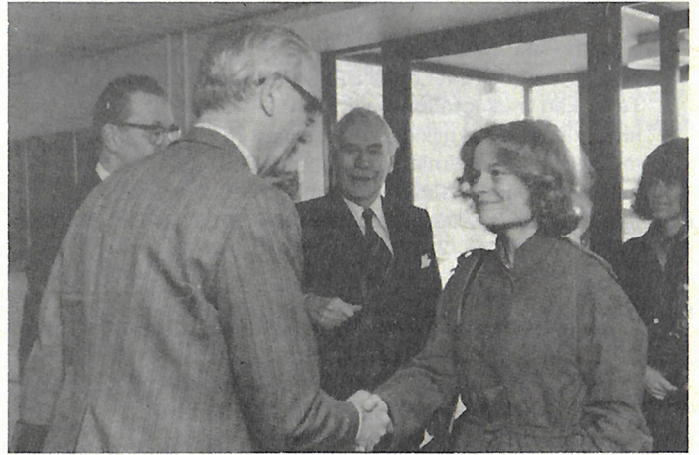
Rooman keisariajan kuuluisa filosofi Posidonius jakoi ihmisen taidot neljään osaan. Ensiksi taval-
liset ja alhaiset, toiseksi leikinomaiset, kolman-
neksi kasvatukselliset ja neljänneksi vapaat eli hu-
manistiset tieteet. Tekniikka sai Posidoniuksen ja-
oituksessa kunnian kuulua leikinomaisiin taitoi-
hin. Posidoniuksen mukaan "leikinomaisia ovat
ne, jotka pyrkivät tuomaan nautintoa silmille ja
korville. Näihin voit lukea koneenrakentajat, jotka
keksivät itsestään kohoavia näyttämökoneita ja
muita odottamattomia keksintöjä — sellaisia,
joissa yhdessä olevat irtautuvat, erillään olevat
yhtyvät itsestään tai esiin kohoavat vajoavat vähi-
tellen kokoon. Tällainen lyö hämmästyksellä ko-
kemattomat, jotka ihmettelevät kaikkea, minkä
syytä eivät tunne".

Tekniikan kehitys on kulkenut huiman matkan Posidoniuksen
ajoista tähän päivään. Enää emme lue koneenrakennusta
leikinomaisiin taitoihin. Edelleen kuitenkin pitää paikkansa, että
tekniikan saavutukset lyövät hämmästyksellä kokemattomat,
jotka ihmettelevät kaikkea, minkä syytä eivät tunne.

Museolaitoksen eräänä keskeisenä tehtävänä on rakentaa siltaa
menneisyyteen, jotta kulkisimme tietoisempina tulevaisuuteen.
Tekniikan ihmeet avautuvat maallikoille vaikeasti. Kuitenkin me
olemme aivan arkisessa elämässämme riippuvaisia mitä
moninaisimmista teknisistä laitteista. Tekniikan museoiden
eräänä kiehtovana antina on valaista havainnollisesti ja tekni-
kan kehityksen kautta sitä tuntematonta koneiden maailman
olemusta, joka on joka hetki ympärillämme. Vielä tärkeämpää
kuitenkin on, että opimme ymmärtämään teknillisen kehityksen
osuuden kulttuurihistorian kokonaisuudessa, ymmärtämään sen
laajoja yhteiskunnallisia vaikutuksia.

Siitä lähtien, kun koneenrakennus lakkasi olemasta leikino-
mainen taito, on tekniikan kehitykseen ja käyttöön liittynyt syviä
eettisiä kysymyksiä. Ihmiskunnan innostavimmat saavutukset
mutta myös hirvittävimmat onnettomuudet ovat olleet mahdol-
lisia koneenrakentajien loputtoman ja yhä huimempaa vauhtia
etenevän kekseliäisyyden vuoksi. Tämän päivän ihmiset eivät
enää kysy tekniikan edessä pelkästään miten se toimii, vaan
myöskin miksi. Miksi tämä tai tuo laite, menetelmä, prosessi on
kehitetty ja otettu käyttöön. Mitä vaikutuksia — niin hyviä kuin
haitallisiakin — sillä on ollut? Myös näihin kysymyksiin tekniikan
museot voivat antaa vastauksia ja mielestäni niiden tulisi siihen
pyrkä. Tekniikan museoiden tulisi vakavasti paneutua tekniikan
inhimilliseen ja yhteiskunnalliseen vastuuseen. Se edellyttää
museolta ihmiskeskeistä tarkastelukulmaa silläkin uhalla, että
tästä tarkastelukulmasta tekniikan monet saavutukset joutuvat
kriittiseen valoon.

Tänä päivänä suhtautuminen teknologiaan on usein kaksija-
koista. Ylhäältä usko teknologian kaikkivoipaisuuteen ja
toisaalla pelko ihmisyyden murskaavasta, jopa ihmiskunnan tu-
hoavasta teknologian väärinkäytöstä. Nämä kaksi näkemystä ei-
vät helposti löydä keskusteluyhteyttä keskenään. Kuvittelisin,
että tekniikan historian tutkijoilla ja asiantuntijoilla voisi olla
tärkeä välittäjän rooli. Heillä on valmius nähdä ja havainnollistaa
teknologisen, sosiaalisen ja yhteiskunnallisen kehityksen vuoro-
vaikutuksen menneisyyksiä ja samalla varmasti myös vaihtoehtoi-
sia tulevaisuuksia.

Tekniikan museot ovat mielenkiintoisia pyhättöjä tekniikan asi-
antuntijoille. Yhtä tärkeitä niiden tulisi olla tekniikan maallikoille,
meille kokemattomille, jotta emme tyytyisi ihmettelemään kaik-
kea, jonka syytä emme tunne, kuten filosofimme Posidonius to-
tesi, tai jotta emme käpertyisi turvattomina odottamaan katas-
trofia, jonka mahdollisuudet on moninkertaisesti ladattu niin
teknologian vaurioittamassa ekosysteemissä kuin jatkuvasti
kasvavissa asevarastoissa. On tärkeitä, että me kokemattomat
ryhdymme vaatimaan aktiivista osaa päätöksenteossa. Vain yh-
teisin voimin, ja niin kauan kun elämme demokratiassa eikä tek-
noratiassa, voimme kehittää ja soveltaa teknologiaa ekolo-
gisesti, inhimillisesti ja yhteiskunnallisesti vastuullisella tavalla.

Suomessa on lähes 100 tekniikan erikoismuseota ja tekniikkaa
huomattavassa määrin muun esineistön ohella esittelevää mu-
seota. Ne ovat yleensä yksityisten henkilöiden tai yhteisöjen pe-
rustamia, jotka myös huolehtivat museoiden ylläpidosta, usein
vapaaehtoisen talkootyön avulla. Tekniikan museoilla, kuten
museolaitoksella ylipäätään on kuitenkin tärkeä yhteiskunnal-
linen tehtävä, jonka täyttäminen pelkästään yksityisin ponnis-
tuksin ja talkootyöhön nojautumalla ei ole mahdollista. Museot
tarvitsevat nykyistä enemmän yhteiskunnan tukea nykyistä va-
kiintuneemmassa muodossa.

**Valtiovallan toiminta museolaitoksen kehittä-
miseksi on jatkuvasti aktivoitunut. Museoviraston
museopoliittisessa ohjelmassa ja museolakityö-
ryhmän mietinnössä on viimeksi hahmoteltu
maamme museolaitoksen tuleva kehitys. Vaikka-
kin valtion taloudellinen tuki museoille on lisään-
tynyt huomattavasti on pysyvän kehityksen edel-
lytyksenä pidettävä lakimääräistä valtionapua.
Esitys laiksi museoiden valtionosuuksista ja
-avustuksista alkaa olla valmiina opetusministeri-
össä. Tuo laki toisi mukanaan lakisääteisen talou-
dellisen tuen myös valtakunnallisille erikoismu-
seoille. Tuen saamiseksi tulee museolla olla lain-
sääännössä esitettyjen edellytysten lisäksi sel-
keä toimenkuva ja suunnitelmallinen valtakunnal-
linen toimintaohjelma. Tulen tekemään parhaani
museolain saattamiseksi voimaan mahdollisim-
man pian.**

Toivotan näille museopäiville ja työllenne par-
hainta menestystä.